

Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörü'dür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanıdır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Amerika'nın büyüyen ahlak krizi

Amerika bugün, temel değerlerinin çökmesi yüzünden dağılan zengin bir ülkenin paradoksunu temsil ediyor. Amerika'nın kişi başına ortalama milli geliri 46 bin dolar civarında. Bu rakam yalnızca yaşamı sürdürmeye değil, refah içinde yaşamaya da yeter. Yine de ülke çirkin bir ahlak krizinin sancılarını çekiyor. **Gelir eşitsizliği tarihi zirvelerde** ama zengin kesim toplumun geri kalanı için hiçbir sorumluluğu olmadığını iddia ediyor.

Amerika'nın siyasi ve ekonomik krizi, yaklaşan Kasım seçimlerinin ardından daha da kötüleşmeye hazırlanıyor. Başkan Barack Obama, yoksullara veya çevreye yardım etmeyi hedef alan çağdaş yasalar çıkarma umudunu yitirecek. Aslına bakılırsa tüm önemli yasa ve reformlar, büyük olasılıkla yeni başkanlık seçiminin yapılacağı 2013'e kadar açmazla girecek. Zaten çözümsüzlük ve sert eleştirilerle dolu kötü bir durum daha da kötüleşecek gibi. Dünya keskin görüş farklarıyla bölünmüş bir Amerika Birleşik Devletleri'nden fazla bir liderlik beklememeli.

Amerika'nın büyük bölümü berbat bir ruh hali içinde ve merhamet söylemi hemen hemen terk edildi. İki siyasi parti de orta sınıfa savunduğunu iddia ederken, zengin kampanya destekçilerine hizmet ediyor. İki parti de resmi rakamlara göre şu anda nüfusun % 15'ini oluşturan ama aslında sağlık hizmeti, barınma, iş ve diğer ihtiyaçlarını gidermekte bocalayan tüm hane halklarını sayarsak çok daha fazla olan yoksulların adını bile anmıyor.

Cumhuriyetçi Parti, yakın zamanda, fikirlerini ve kampanya vaatlerini anlatmak için "Amerika'ya Taahhüt" yayımladı. Belge, Amerika'daki yüksek işsizliği, yüksek vergiler ve aşırı düzenlemeler ile açıklayan ahmakça iddialar gibi saçmalıklarla dolu. Aynı zamanda propaganda ile de. Başkan John F. Kennedy'den yapılan bir alıntı, yüksek vergilerin ekonomiyi boğabileceğini belirtiyor. Oysa Kennedy, en yüksek marjinal vergi oranının bugünkünün iki katı düzeyinde olduğu yarım asır önce konuşmuştu. Hepsinden önemlisi de Cumhuriyetçi platformun merhametsizliği.

AMERİKA'NIN SİYASİ LÜGATI

Amerika bugün, temel değerlerinin çökmesi yüzünden dağılan zengin bir ülkenin paradoksunu tem-

sil ediyor. Amerika'da üretim verimliliği, dünyadaki yüksek üretim verimliliklerinden biri. Kişi başına ortalama milli gelir 46 bin dolar civarında. Bu rakam yalnızca yaşamı sürdürmeye değil, refah içinde yaşamaya da yeter. Yine de ülke çirkin bir ahlak krizinin sancılarını çekiyor.

Gelir eşitsizliği tarihi zirvelerde ama zengin kesim toplumun geri kalanı için hiçbir sorumluluğu olmadığını iddia ediyor. Yokluk çekenlere yardım etmeyi reddediyor ve her fırsatta vergi kesintilerini savunuyor. Hemen herkes şikâyet ediyor, hemen herkes kendi dar ve kısa vadeli çıkarlarını savunuyor ve hemen herkes başkalarının geleceğini düşünme veya ihtiyaçlarına cevap verme bahanesini terk ediyor.

Amerika'da siyasi çekişme olarak bilinen şey, ge-

nellikle mali açığın zaten GSYİH'nin % 10'undan fazla olduğu bir dönemde bütçeyi altüst eden vergi kesintileri şeklinde gerçekleşen, partilerin orta sınıfa daha büyük vaatler verme yarışıdır. Amerikalılar, kamu hizmetlerine vergi ödemediği için doğrudan doğruya hak olduğuna inanır gibidir. Amerikan siyasi lügatinde, vergiler, özgürlüğün engellenmesi olarak tanımlanmıştır.

Amerikalılar, çok uzun olmayan bir zaman önce ülkedeki ve dışarıdaki yoksulluğa son verme üzerine konuşurdu. 1960'ların ortasında Lyndon Johnson'ın Yoksullukla Savaşı, ulusal bir iyimserlik dönemini ve yoksulluk, çevre kirliliği ve sağlık hizmetleri gibi ortak sorunları çözmek için toplumun birlikte çaba göstermesi inancını yansıtıyordu. 1960'ların Amerikası, yoksul toplulukları yeniden yapılandırmak, hava ve su kirliliği ile mü-

cadele ve yaşlılar için sağlık hizmetinin sağlanması için programlar yürürlüğe koydu. Daha sonra Vietnam ve medeni haklar konusundaki derin görüş ayrılıkları, tüketicilik ve reklamın artması ile birleşerek, kamu yararı için ortak fedakârlık yapılması döneminin sonunu getirdi.

40 yıl boyunca, siyasette şefkat geri plana itildi. Ronald Reagan, yoksullara sosyal yardımı keserek popülerlik kazandı (yoksulların ilave ödeme almak için hile yaptıklarını iddia etmişti). Bill Clinton bu kesintilere 1990'larda devam etti. Bugün hiçbir politikacı yoksul insanlara yardımdan bahsetmeye bile cesaret edemiyor.

İki partinin de büyük kampanya destekçileri, kendi kazanılmış haklarını garanti altına almak için siyasal tartışmalarda baskın olmak üzere para ödüyorlar. Bu-

nun anlamı, Cumhuriyetçiler Demokratlara göre biraz daha fazla olsa da, her iki partinin zenginlerin çıkarlarını giderek artan şekilde savundukları. En mütevazı vergi artışının bile Amerikan politikasında destek bulması çok uzak bir olasılık.

EKONOMİK BÜYÜME, REFAH VEYA SİYASİ İSTIKRARIN GARANTİSİ DEĞİL

Tüm bunların sonucu, muhtemelen Amerika'nın gücünde ve refahında uzun dönemde bir azalma olacak. Çünkü Amerikalılar artık ortak gelecekları için birlikte yatırım yapmıyorlar. Amerika, uzun bir süre daha zengin bir toplum olmaya devam edecek. Ancak giderek daha fazla bölünen ve istikrarsızlaşan bir toplum olacak. Korku ve propaganda, geçen on yıldaki gibi, ABD'nin başını çektiği daha fazla sayıda uluslararası savaşa yol açabilir.

Amerika'da gerçekleşenlerin başka yerde de tekrarlanması muhtemel. Farklılıkları yüksek bir toplam olduğu için, Amerika sosyal bir yıkıma karşı kırılabilir durumda. Irkçılık ve göçmenlik karşıtı eğilimler, yoksullara yönelik saldırının önemli birer parçası, en azından pek çok kimsenin yoksullara yardıma karşı olan propagandaya kulak asmasının nedeni. Başka toplumlar kendi farklılıklarının artması ile boğuşurken, onlar da ABD'nin ardından krize düşebilir.

İsveçliler, sağcı, göçmenlere karşı bir partiye, parlamentoda temsil edilmelerine yetecek kadar oy verdi. Bu da İsveç toplumunda sayıları artan göçmenlere karşı büyüyen bir tepkiyi yansıtıyor. Fransa'da Nicola Sarkozy hükümeti, yaygın nefret ve etnik saldırıların hedefi olan Roman göçmenleri sınır dışı ederek çalışan sınıf arasında popülerliğini yeniden kazanmayı denedi. Her iki örnek de Avrupa'nın, ABD gibi, toplumlar etnik olarak daha fazla çeşitlendikçe politik ayrılıklara karşı hassas olduğunu gösteriyor.

Amerika'dan alınacak ders, ekonomik büyümenin, refah veya siyasi istikrarın garantisi olmadığı. Amerikan toplumu, en zenginlerin politik gücü satın aldıkları, yoksulların ise kendi kaderlerine terk edildiği, giderek acımasızlaşan bir toplum haline aldı. Amerikalılar özel hayatlarında zamanlarını, tasarruflarını, ilgilerini ve ortak merhamet eylemlerine kalkışma eğilimlerini emen tüketime bağımlı hale geldiler. Dikkatli olmak gerekir. Politikadaki ve gemi azya almış tüketicilikteki çirkin eğilimlerin önünü alamazsak, ekonomik verimliliği insanlığımız pahasına kazanma riskiyle karşı karşıya kalırız.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.

www.project-syndicate.org

Amerikalılar artık ortak gelecekları için birlikte yatırım yapmıyor. Amerika, uzun bir süre daha zengin bir toplum olmaya devam edecek. Ancak giderek daha fazla bölünen ve istikrarsızlaşan bir toplum olacak. Korku ve propaganda, geçen on yıldaki gibi, ABD'nin başını çektiği daha fazla sayıda uluslararası savaşa yol açabilir.